

Sygn. akt III UK 473/19

POSTANOWIENIE

Dnia 25 czerwca 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Rączka

w sprawie z odwołania J. O.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w L.

o prawo do emerytury,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 25 czerwca 2020 r.,

na skutek skargi kasacyjnej odwołującego się od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 4 czerwca 2019 r., sygn. akt III AUa (...),

1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;

**2. zasądza od odwołującego się na rzecz organu rentowego
kwotę 240 (dwieście czterdzieści) zł tytułem zwrotu kosztów
zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 4 czerwca 2019 r., sygn. akt III AUa (...) Sąd Apelacyjny w (...) na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. zmienił wyrok Sądu Okręgowego w L. z 28 sierpnia 2018 r., sygn. akt VIII U (...) w ten sposób, że oddalił odwołanie J. O. od decyzji organu rentowego z 13 kwietnia 2018 r.

Decyzją z 13 kwietnia 2018 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. na podstawie art. 184 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2017 r., poz. 1383 ze zm.) w związku z rozporządzeniem Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w

szczególnym charakterze (Dz.U. z 18 lutego 1983 r.) odmówił J. O. prawa do emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych z uwagi na to, że wnioskodawca nie udowodnił wymaganego 15-letniego okresu wykonywania takiej pracy.

Organ rentowy nie uwzględnił jako pracy w szczególnych warunkach okresu zatrudnienia w P. od 1 września 1973 r. do 31 grudnia 1998 r. W świadectwie pracy z 26 lutego 2003 r. podano charakter pracy „prace przy toczeniu i frezowaniu odkuwek” oraz stanowisko „tokarz-frezer”, natomiast w przywołanym w świadectwie zarządzeniu nr 16 Ministra Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Żywnościowej z 31 marca 1988 r. w wykazie części B dział III poz. 14 podano r „obsługa pieców grzewczych, młotów, pras, kuźniarek, walcarek, obręczy i kół, walcarek gwintów i wiertel, ręczna obróbka na gorąco oraz regeneracja oprzyrządowania kuźniczego i w pkt 1 stanowisko „frezer odkuwek”.

W odwołaniu od tej decyzji wnioskodawca J. O. wskazał, że przepracował 29 lat przy „frezowaniu odkuwek” i była to praca w warunkach szczególnych. W związku z tym domagał się zmiany decyzji i przyznania mu prawa do świadczenia emerytalnego.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie.

Wyrokiem z 28 sierpnia 2018 r., sygn. akt VIII U (...) Sąd Okręgowy w L. zmienił zaskarżoną decyzję i ustalił J. O. prawo do emerytury od 29 marca 2018 r. oraz zasądził od ZUS w L. na rzecz J. O. kwotę 180 zł tytułem kosztów procesu.

Apelację od tego wyroku wniósł organ rentowy, zarzucając mu naruszenie art. 184 i art 32 ust 1 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity teks: Dz.U. z 2015 r., poz. 748 ze zm.) w związku z § 2 ust. 1 i 4 ust 1 pkt. 3 rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz.43 ze zm.); art. 233 § 1 k.p.c. oraz sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego.

Sąd Apelacyjny uznał apelację za uzasadnioną i zmienił zaskarżony wyrok oddalając odwołanie.

Sąd drugiej instancji wskazał, że praca wnioskodawcy w Państwowym Ośrodku Maszynowym w P. w okresie od 1 września 1973 r. do 31 grudnia 1998 nie odpowiada pracy ujętej w powołanym wyżej rozporządzeniu Rady Ministrów.

Zgodnie z ustalonym stanem faktycznym praca wnioskodawcy na oddziale produkcji polegała na obrabianiu - frezowaniu odkuwek metali – kawałków żelaza, z którego powstawał czop do koła ciągnika. Wnioskodawca zamocowywał pobrane z palety odkuwki na frezarce, i po jej uruchomieniu frezował odkuwki po czym zdejmował z przyrządu i odkładał. Praca ta nie była wykonywana przy użyciu zewnętrznego źródła uzyskiwania ciepła (temperatura przy maszynie mogła być wysoka, ale z uwagi na to, że metal przy frezowaniu nagrzewał się), a zatem nie miała nic wspólnego z obsługą pieców grzewczych, młotów, pras, kuźniarek, walcarek obręczy i kół, walcarek gwintów i wiertel, ręczną obróbką na gorąco czy regeneracją oprzyrządowania kuźniczego, wymienionej pod pozycją 14 w dziale III wykazu A rozporządzenia, mimo że stanowisko frezera odkuwek zostało ujęte w punkcie 1 pod pozycją 14 wykazu stanowisk pracy, stanowiącego załącznik nr 1 do zarządzenia nr 3 Ministra Hutnictwa i Przemysłu Maszynowego z 30 marca 1985 r. w sprawie stanowisk pracy, na których wykonywane są prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w zakładach pracy resortu hutnictwa i przemysłu maszynowego (Dz.Urz. z 1985 r. Nr 1-3 poz. 1).

Wykazy resortowe, mające za zadanie uszczegółowienie wykazu prac zawartego w rozporządzeniu Rady Ministrów, muszą być dostosowane do treści załącznika do wymienionego rozporządzenia. Mają charakter porządkujący, ale nie stanowią aktu normatywnego powszechnie obowiązującego, a więc ich treść nie jest wiążąca przy ustalaniu prawa do wcześniejszej emerytury. Gdy wymienione w nich stanowiska nie odpowiadają wykazowi prac ujętemu w załączniku do rozporządzenia Rady Ministrów, nie wywołują skutków przewidzianych w art. 32 ust. 1 ustawy emerytalno-rentowej (por. wyrok Sądu Najwyższego z 27 stycznia 2012 r., II UK 103/11, niepublikowane).

Przy bezspornych ustaleniach faktycznych, nie można było, w ocenie Sądu odwoławczego, zaakceptować poglądu Sądu pierwszej instancji, że ubezpieczony pracując jako frezer, czy też frezer - tokarz wykonywał prace w warunkach szczególnych opisane jako oczyszczanie i wykańczanie odlewów. Rozporządzenie

Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz. 43 z późn. zm.) w załączniku A, w dziale III (W hutnictwie i przemyśle metalowym), w części dotyczącej "Odlewania staliwa, żeliwa, metali nieżelaznych i rur" pod pozycją 23 wymieniło "Wybijanie, oczyszczanie i wykańczanie odlewów".

W opracowaniach fachowych dotyczących procesów odlewania (por. Wydawnictwo - Naukowo Techniczne Wa- wa - M. Pietrzyk, S. Waszkiewicz, M. Kaczorowski, A. Jopkiewicz - Odlewnictwo, Wybijanie, oczyszczanie i wykańczanie odlewów) oraz A. T., "Wybrane zagadnienia z odlewnictwa", K., Wydawnictwo Politechniki wskazuje się min., że odlewanie oznacza wytwarzanie przedmiotów przez wypełnianie form ciekłym metalem. Odlewanie przeprowadza się w ściśle określonej temperaturze, która zależy od rodzaju odlewanej tworzywa, materiału i temperatury formy, masy i kształtu odlewu, a także technologii odlewania. Wybijanie odlewów to usuwanie zakrzepniętych odlewów z form, jak też oddzielenie resztek masy od odlewu. Podstawowymi urządzeniami do wybijania odlewów z form są kraty wstrząsowe i kraty vibracyjne. Po wybiciu odlewu z formy przenosi się go do oczyszczalni, gdzie oddziela się od odlewu wlewy, nadlewy, przelewy, zalewki oraz usuwa rdzenie i przypaloną masę formierską i rdzeniową. Oczyszczanie i obróbka wykańczająca odlewów obejmuje zespół operacji po wybiciu odlewów z form. Oczyszczanie powierzchni odlewów może odbywać się metodami: ścierną, strumieniowo pneumatyczną, strumieniowo-wodną, rzutową, chemiczną i elektrochemiczną.

Nie było w sprawie sporne, że ubezpieczony nie wykonywał pracy w odlewni żeliwa. Wytworzone elementy żeliwne były przywożone z odlewni, a dopiero w dalszej kolejności - już, jako półprodukty - trafiały do ubezpieczonego, który poddawał je frezowaniu, - wytwarzał z nich czopy do ciągnika uzyskując produkt finalny. Wnioskodawca obsługiwał frezarkę na której ostatecznie wykańczał odlewy i przekształcał je w gotowy produkt. Ubezpieczony nie zajmował się zatem wybijaniem, oczyszczaniem oraz wykańczaniem odlewów żeliwa, bowiem obrabiał już produkt będący wstępnie oczyszczonym, obrobionym przedmiotem z żeliwa. Przy wykonywaniu przez ubezpieczonego pracy nie występowały warunki pracy

(środowisko pracy), właściwe dla odlewni, gdzie łącznie występuje wysoka temperatura, hałas, zapylenie oraz immisja gazów.

Tym samym praca ubezpieczonego w spornym okresie nie mogła zostać, w ocenie Sądu Apelacyjnego, zakwalifikowana, jako wykonywana w szczególnych warunkach w rozumieniu ww. rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r.

Powyższy wyrok Sądu Apelacyjnego zaskarżył skargą kasacyjną wnioskodawca w całości.

Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania oparto na podstawie przyjęcia skargi do rozpoznania określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 2 (potrzeba wykładni przepisów prawnych wywołujących poważne wątpliwości lub rozbieżności w orzecznictwie) k.p.c.

Wskazano, że orzecznictwie pojawia się istotna rozbieżność przy ustalaniu czy pracownik pracował w szczególnych warunkach w świetle art. 32 ust. 4 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

W ocenie strony skarżącej, zgodnie z główną linią orzecniczą, pracami w szczególnych warunkach nie są wszelkie prace wykonywane w narażeniu na kontakt z niekorzystnymi dla zdrowia pracownika i czynnikami, lecz jedynie takie, które zostały rodzajowo wymienione w tymże rozporządzeniu. Jednocześnie Sady wielokrotnie ustalają prawo do wcześniejszej emerytury samodzielnie kwalifikując świadczoną pracę zgodnie z treścią zawartą w wykazach A lub B stanowiących załączniki do rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. z 1983 r. Nr 8, poz. 43), mimo braku literalnego wymienienia w nich danego rodzaju świadczonej pracy, bądź dokonują takiej kwalifikacji w sposób dowolny. Powyższe zagadnienie jest o tyle istotne, iż K. S. oraz H. P. , osoby świadczące pracę razem z wnioskodawcą, uzyskali prawo do wcześniejszych emerytur. K. S. organ rentowy decyzją z 4 maja 2016 r. odmówił prawa do wcześniejszej emerytury. Sąd Okręgowy w L., VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, wyrokiem z 20 grudnia 2016 r. (sygn. akt VIII U (...)) zmienił decyzję i przyznał K. S. prawo do emerytury. H. P. organ rentowy decyzją z 23 lipca 2013 r. odmówił prawa do wcześniejszej emerytury. Sąd Okręgowy w L. , VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z 17 kwietnia 2014 r.

(sygn. akt VIII U (...)) zmienił decyzję i przyznał H. P. prawo do emerytury. Oba orzeczenia są prawomocne.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniósł o:

- wydanie postanowienia o odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania i zasądzenie na rzecz ZUS w L. kosztów postępowania kasacyjnego według norm przepisanych, ewentualnie - w przypadku przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania przez Sąd Najwyższy –

o:

- oddalenie skargi kasacyjnej i zasądzenie na rzecz ZUS w L. kosztów postępowania kasacyjnego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna wnioskodawcy nie kwalifikuje się do przyjęcia jej do merytorycznego rozpoznania. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie (1) występuje istotne zagadnienie prawne, (2) istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, (3) zachodzi nieważność postępowania lub (4) skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W związku z tym wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym przepisie, a jego uzasadnienie zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy.

Wniesiona w sprawie skarga kasacyjna zawiera wniosek o przyjęcie jej do rozpoznania uzasadniony w ten sposób, że w sprawie występuje potrzeba wykładni przepisów prawnych wywołujących poważne wątpliwości lub rozbieżności w orzecznictwie (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.). Nie można jednak uznać, że strona skarżąca wykazała istnienie przesłanki przyjęcia skargi do rozpoznania określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.

Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na przesłance określonej w art. 398⁹ § 1

pkt 2 k.p.c. wymaga wykazania, że określony przepis prawa, będący źródłem poważnych wątpliwości interpretacyjnych, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje rozbieżności w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych. Wątpliwości te i rozbieżności należy przytoczyć, przedstawiając ich doktrynalne lub orzecznicze źródła (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08; czy z 18 lutego 2015 r., II CSK 428/14, LEX nr 424365 i 1652383). Konieczne jest wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, a także przedstawienie własnej propozycji interpretacyjnej (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 13 grudnia 2007 r., I PK 233/07, OSNP 2009 nr 3-4, poz. 3). Powołanie się na omawianą przesłankę wymaga również wykazania, że chodzi o wykładnię przepisów prawa, których treść i znaczenie nie zostały dostatecznie wyjaśnione w dotychczasowym orzecznictwie lub, że istnieje potrzeba zmiany ich dotychczasowej wykładni, podania na czym polegają wątpliwości związane z jego rozumieniem oraz przedstawienia argumentacji świadczącej, że wątpliwości te mają rzeczywisty i poważny charakter, nie należą do zwykłych wątpliwości, które wiążą się z procesem stosowania prawa. W przypadku, gdy w ramach stosowania tych przepisów powstały już w orzecznictwie sądów określone rozbieżności, skarżący powinien je przedstawić, jak też uzasadnić, że dokonanie wykładni jest niezbędne do rozstrzygnięcia sprawy (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 28 marca 2007 r., II CSK 84/07; z 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07; z 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08; z 12 grudnia 2008 r., II PK 220/08, niepublikowane; z 8 lipca 2009 r., I CSK 11/09, niepublikowane; z 20 maja 2016 r., V CSK 692/15, LEX nr 2054493). Ponadto, ze względu na publicznoprawne funkcje skargi kasacyjnej, skarżący powinien wykazać celowość dokonania wykładni konkretnego przepisu przez Sąd Najwyższy ze względu na potrzeby praktyki sądowej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 14 grudnia 2012 r., III SK 29/12, LEX nr 1238124).

Należy zwrócić uwagę, że Sąd Najwyższy wielokrotnie już wypowiadał się odnośnie uznawania różnych rodzajów pracy za pracę w warunkach szczególnych lub o szczególnym charakterze. Niezależnie jednak od istnienia bogatego orzecznictwa, które wskazuje przesłanki, jakie muszą być spełnione, aby uznać, że praca była wykonywana w szczególnych warunkach (lub była pracą o szczególnym

charakterze), uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w niniejszej sprawie nie wykazało w jakikolwiek sposób, aby w orzecznictwie rzeczywiście istniała rozbieżność. Strona skarżąca powołała się jedynie na dwa wyroki współpracowników wnioskodawcy, które były korzystne dla ubezpieczonych. Nie powołano jednak jakichkolwiek wyroków, które rozstrzygałyby podobne sprawy odmiennie (poza naturalnie wyrokiem wydanym w niniejszej sprawie). Nie można zatem uznać, że wykazano istnienie rozbieżności w orzecznictwie, to bowiem wymaga przedstawienia rozbieżnych wyroków wydawanych w podobnych stanach faktycznych przez różne sądy i wskazania wątpliwości związanych z rozumieniem powoływanych przepisów prawa oraz przedstawienia argumentacji świadczącej, że wątpliwości te mają rzeczywisty i poważny charakter.

Stwierdzając, że nie zachodzą przyczyny przyjęcia skargi, określone w art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy postanowił zgodnie z art. 398⁹ § 2 k.p.c. Rozstrzygnięcie w przedmiocie kosztów ma swoje oparcie w § 10 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2015 r., poz. 1804).